

Vereniging voor
Bos in Vlaanderen

Stads(rand)bossen:

een randgeval?!

**Een overzicht van de realisatie van stads(rand)bossen
in Vlaanderen.**

Liselot Ledene

Sofie De Pril

Lies Couckuyt

Bert De Somviele

Maart 2011

Inhoud

1 VLAANDEREN IN ACTIE: OP WANDEL IN DE STADS(RAND)BOSSEN	2
1.1 Stads(rand)bos: een definitie	4
1.2 Het nut van stads(rand)bossen	5
1.3 Beleidscontext	6
1.4 Stads(rand)bossen: concrete planning en uitvoering van de doelstellingen in Vlaanderen	10
1.4.1 Bosuitbreidingsdoelstellingen uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) en de visie van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)	10
1.4.2 Doelstellingen inzake stads(rand)bossen in het Vlaanderen in Actie-plan	12
1.4.3 Verschil Visie ANB (concretisering doelstellingen RSV) en Vlaanderen in Actie-plan	13
1.4.4 VBV op (onder)zoek naar die stads(rand)bossen	15
2 STADS(RAND)BOSSEN: STAND VAN ZAKEN - MAART 2011	17
2.1 Provincie West-Vlaanderen	17
2.2 Provincie Oost-Vlaanderen	20
2.3 Provincie Antwerpen	23
2.4 Provincie Limburg	26
2.5 Provincie Vlaams-Brabant	28
2.6 Overzicht Vlaanderen	30
2.7 Conclusies	30
3 BIJLAGEN	33
3.1 Enquête verstuurd naar de betrokken stadsdiensten van alle steden en gemeenten	33

1 Vlaanderen in Actie: op wandel in de stads(rand)bossen

Met de stads(rand)bossen van Vlaanderen gaat het blijkbaar heel erg goed, dank u. Het Vlaanderen in Actie-plan (VIA), het paradepaardje van de Vlaamse Regering, nam de ambitieuze doelstelling op om tegen 2020 de helft van de stedelijke en kleinstedelijke gebieden over een stadsbos te laten beschikken of er minstens een project rond te hebben opgestart. Uit de “eenmeting”, het recente monitoringrapport van de vooruitgang van VIA, blijkt dat deze doelstelling nu reeds behaald is, 9 jaar vroeger dan voorzien.

Een resultaat dat bij de Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) toch wel even de wenkbrauwen deed fronsen, want, ondanks het feit dat VBV dagelijks de situatie van het bos in Vlaanderen opvolgt, was deze hoge vlucht van nieuwe stads(rand)bossen aan onze aandacht ontsnapt. Vlaanderen heeft overigens ook niet de gewoonte haar doelstellingen op vlak van bos en natuur voortijdig te behalen, integendeel, stilaan loopt onze regio het gevaar de rode lantaarn over te nemen wanneer het over bosoppervlakte in Europa gaat.

Tijd dus voor een grondig onderzoek naar de vaststellingen uit deze eenmeting van het VIA, en van wat er op die korte tijd op het terrein gerealiseerd is. Een zoektocht naar die nieuwe stads(rand)bossen van Vlaanderen... Al snel werd duidelijk dat er tussen woord van VIA en daad op het terrein nog een wijde kloof gaapt, en dat de conclusies uit de eenmeting van VIA een veel te rooskleurig beeld schetsen van de situatie.

Stads(rand)bossen: veelbelovend, alom bejubeld en terecht gewaardeerd omwille van hun uitzonderlijke maatschappelijk belang... maar in Vlaanderen vooral veel beloofd. Want op het terrein blijkt dat van de beloofde 4.810 hectare stadsbossen uit de visiedocumenten van de Vlaamse overheid er amper 815 hectare is gerealiseerd. En het is al helemaal niet duidelijk op basis van welke factoren men nu besluit dat vandaag reeds 53% van de stedelijke en kleinstedelijke gebieden over een stadsbos beschikt of er een project rond heeft opgestart. VBV heeft de feiten op een rijtje gezet en een stand van zaken opgemaakt met als algemene conclusie: ‘Stads(rand)bossen: het blijft een randgeval in Vlaanderen’.

Om ons verstedelijkte Vlaanderen leefbaar te houden en tegemoet te komen aan de vraag naar recreatie in open lucht, moet dringend ingezet worden op meer toegankelijke stedelijke groenvoorzieningen zoals stads(rand)bossen, stadsbomen, parken, open land- en waterpartijen en buffergroen. Uit verschillende Europese studies is namelijk gebleken dat bossen, voornamelijk de bossen in of nabij steden, behoren tot de populairste locaties voor buitenrecreatie. Deze bossen dragen bovendien significant bij tot een gezonde leefomgeving.

Naar aanleiding van de doelstelling van het VIA nam de Vereniging voor Bos in Vlaanderen een kijkje op het terrein en maakt ze de balans op. In dit document gaan we dieper in op de definitie van stads(rand)bossen, hun nut, de historische beleidscontext en een stand van zaken anno 2011. We hielden onze evaluatie van het stads(rand)bosverhaal ook tegen de verschillende metingen die de Vlaamse Regering hierover uitvoerde, in het kader van Vlaanderen in Actie.

Stads(rand)bossen in Vlaanderen, veel beloofd en veelbelovend: een stand van zaken

1.1 Stads(rand)bos: een definitie

In opeenvolgende regeerverklaringen stelt de Vlaamse regering dat de bosuitbreiding sneller en efficiënter moet gebeuren waarbij ze prioritair inzet op, en belooft werk te maken van, toegankelijke stads(rand)bossen. Ook in tal van andere (beleids)documenten duikt de term 'stads(rand)bos' op, echter vaak zonder dat er een duidelijke en sluitende definitie aan gegeven wordt.

Stads(rand)bossen kunnen sterk verschillen in gedaante, karakter, compositie en draagkracht. Het kunnen zowel kleine bosjes binnen de stadsgrenzen zijn, als grote boslandschappen die een onderdeel vormen van een ruimere mozaïekstructuur. Stads(rand)bossen liggen binnen het bereik van de stadsbewoners en komen tegemoet aan hun behoeften. Het zijn bossen nabij de mensen, een natuurlijk stukje in grote en kleine steden. Stads(rand)bossen zijn dan ook – meer nog dan andere bossen - een integraal deel van hun lokale gemeenschap. Wanneer men tot een optimale interactie met de bevolking wil komen is het aangegeven de bevolking te betrekken bij de planning, ontwikkeling en het beheer van de stads(rand)bossen.

Van het concept stads(rand)bos bestaat tot op heden geen welomlijnde, sluitende definitie. De term 'stads(rand)bos' dient dan ook eerder als containerbegrip te worden beschouwd. Over het algemeen nemen wij volgende definitie aan:

Een stads(rand)bos is een groengebied dat in of kort aansluitend aan een stedelijk gebied is gelegen¹. Het wordt gekenmerkt door een grote diversiteit in opbouw met een evenwichtige mix van gesloten en open landschappen onder de vorm van bossen, natuurgebieden en/of parkstructuren². De mix baseert zich op de abiotische, biotische, landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken van het gebied. Het stads(rand)bos draagt mee bij tot

¹ Volgens het RSV gaat dit in totaal over 57 gebieden verspreid over Vlaanderen. Vanuit de stadsgerichte functionaliteit situeert een stads(rand)bos zich binnen de grenzen van het afgebakende stedelijke gebied, maar op zich is dit uiteraard geen must. Voor een efficiënte vergelijking van onze analyse met de gegevens uit beleidsdocumenten, houden we echter wel deze stelregel aan.

² Talrijke studies (o.a. Maatschappelijke waardering van groen en landschap, Planbureau voor de Leefomgeving http://www.pbl.nl/nl/dossiers/landschap/content/Waardering_landschap_en_groen.html) tonen aan dat de recreant vooral baat heeft bij een gevarieerd landschap met beboste delen die afwisselen met open ruimte en meer parkachtige structuren. Een stads(rand)bos kan dus ook aan deze noden voldoen. Omdat deze mix mee bepaald wordt door de omgeving zal elk "stads(rand)bos" er anders uitzien en kan er dus geen eenduidige beschrijving worden gegeven van wat een stads(rand)bos is. Richtinggevendende trefwoorden hierbij zijn: geïntegreerd, divers, landschappelijke afwisseling, geslotenheid versus openheid en verticaliteit versus horizontaliteit.

het invullen van de recreatieve behoeften vanuit de stad³, zonder de draagkracht van het gebied te overschrijden. In het stads(rand)bos wordt een actief onthaalbeleid gevoerd.

Omdat we vinden dat de term stads(rand)bos (sic) eigenlijk nog het best deze bovenstaande definitie omvat, zullen we deze ietwat omslachtige maar wel duidelijke term ook in wat volgt systematisch blijven hanteren.

1.2 Het nut van stads(rand)bossen

Door hun ligging in het stedelijk gebied leveren stads(rand)bossen een belangrijke bijdrage tot een gezond leefmilieu: ze halen als een gratis luchtfilter fijn stof en andere verontreiniging uit de lucht en vangen CO₂ (medeverantwoordelijk voor de klimaatverandering) op in hun biomassa. Stads(rand)bossen kunnen op warme dagen ook de broodnodige verkoeling bieden voor de stedelijke inwoners. Steden zijn namelijk zogenaamde “hitte-eilanden” waar door de sterke “verstening” de temperatuur tot 6°C hoger kan liggen dan in het omgevende groen. Daarnaast spelen stads(rand)bossen en stadsgroen een rol bij de waterberging na neerslagpieken en bij de opbouw van een degelijke water- en bodemkwaliteit.

Naast de traditionele functies van stads(rand) bossen zijn de gezondheidsaspecten en klimaatmilderende effecten ervan van uitermate groot belang. Bossen en bomen zijn gezond: ze dragen bij tot stressreductie, ze zetten aan tot beweging, ze zorgen voor een sneller herstel bij ziekte en ze verbeteren het concentratievermogen bij werk en studie. Verder zorgen ze niet alleen voor rust- en ontspanningsmogelijkheden voor wie geen tuin heeft, het brengt mensen ook bij elkaar en komt de leefbaarheid van onze dichtbevolkte steden zeker ten goede.

Ook op economisch vlak scoort stadsgroen: het verbetert de kwaliteit van een wijk en het verhoogt de waarde van woningen. Niet toevallig worden bos- en boomrijke gemeentes en wijken vaak als uitgerekend die plekken bestempeld waar het welzijn en de levenskwaliteit het hoogste zijn. Een groene omgeving zorgt bovendien voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor kennisintensieve en internationale bedrijven, die op hun beurt weer andere bedrijvigheid aan zich binden voor zowel hogere als lagere inkomens.

Kortom: stad(rand)bossen, een verademing voor de stedelijke omgeving!

³ Met recreatie bedoelen we hier enkel de zachte recreatie zoals wandelen, fietsen en eventueel paardrijden. Het stads(rand)bos moet er vooral zijn ten behoeve van de stadsbewoners en menselijke periferie om hun leefkwaliteit te garanderen en moet bovendien van bovenlokale betekenis zijn.

1.3 Beleidscontext

Vóór 1970 was er nauwelijks beleidsinteresse voor bos en bosrecreatie. Vanaf de 70'er jaren keerde die trend. Volgens Van Herzele (2005) werden er sinds 1970 tot nu verschillende argumenten gebruikt om bosuitbreiding op de politieke agenda te krijgen. Naast bosrecreatie, de zelfvoorzieningsgraad van houtproductie voor de lokale houtverwerkende nijverheid, milieubescherming, biodiversiteit en het bufferen van stedelijke groei, kwam vanaf **het jaar 2000 ook de levenskwaliteit in de steden, de meerwaarde van bos voor de gezondheid en andere directe baten voor de mens als voornaamste argument op tafel.**

Gaandeweg komt bosuitbreiding als beleidsdoel in verschillende documenten aan bod: 'de verslaggeving van de groencongressen van 1974', 'De gewenste bosstructuur', 'het Lange Termijnplan Bosbouw' (LTP) en het 'Actieplan Bosbouw'. Telkens worden stads(rand)bossen als zeer waardevol en noodzakelijk erkend. Maar het duurt nog tot 1995 eer het in een officieel document van de Vlaamse regering opgenomen wordt. In de beleidsnota van Theo Kelchtermans (1995-1999) staat te lezen: *'Het beleid tot uitbreiding van het areaal van openbaar bos zal voortgezet worden en duidelijk gericht worden op bestaande bossen in de stedelijke omgeving en in bosarme regio's die tevens als kern voor bosuitbreiding kunnen dienen.'*

Het beleidsdoel bosuitbreiding met focus op de bossen in de nabijheid van stedelijke gebieden wordt ook nog eens benadrukt in het **Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (1997)**: *"De ecologisch verantwoorde bosuitbreiding moet vooral worden gerealiseerd aansluitend bij bestaande bossen, als buffer, in functie van natuurontwikkeling of -verbinding of in de nabijheid van stedelijke gebieden (onder meer stads(rand)bossen in bosarme streken)".*

Met plannen alleen komt men er niet, er moet ook geplant worden. Bij het begin van de 21ste eeuw wordt de aandacht voor stads(rand)bossen in de beleidsdocumenten groter, en stellen onze zelfs beleidsmakers expliciet dat Vlaanderen op dit vlak een inhaalbeweging nodig heeft. Via een planmatige aanpak waarbij bosuitbreidingszones planologisch verankerd worden, moeten er keuzes gemaakt worden bij de afbakening. ***"Speciale aandacht gaat daarbij naar de realisatie van stads(rand)bossen. Zeker in de omgeving van grote steden is er een grote behoefte aan natuur en aan bijkomende mogelijkheden voor passieve recreatie. Het streefdoel is dat in de omgeving van elke stad een bos aanwezig is als groene long voor de stedelingen en als zone voor passieve recreatie. Op die manier wordt ook de aantrekkelijkheid van het stedelijk wonen bevorderd, wat een belangrijke doelstelling is van de Vlaamse regering."***

Met een duidelijk streefdoel voor ogen werden aan het begin van het nieuwe millennium verscheidene projecten in de steigers gezet. Tussen 2000 en 2003 werden stads(rand)bos-

projecten voorbereid in o.m. Deinze, Kortrijk, Gent, Sint-Niklaas, Antwerpen, Oostende, Roeselare, Lokeren, Waregem-Wielsbeke, Tielt, Regionaal bos Waasland en stadsbos Sint-Niklaas, Antwerpen, Leuven, ten noorden van Brussel, Lier, Mechelen, Bredene, Hoogstraten en Hasselt.

De aandacht voor stads(rand)bossen verslapt echter al snel, en in opeenvolgende beleidsbrieven van de bevoegde ministers (2003-2004 en voor de periode 2004-2009) blijken de stads(rand)bossen geen prioriteit meer te zijn.

In het **Vlaamse Regeerakkoord 'Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen' (2004-2009)** staat een korte passage m.b.t. stads(rand)bossen, nl. *"We willen een constructieve dialoog tot stand brengen tussen alle actoren en zorgen voor duidelijke afspraken in verband met de toegankelijkheid en de recreatiemogelijkheden in het buitengebied. **We zorgen voor de aanleg van meer stads(rand)bossen en speelbossen, met eerbiediging van de ruimteboekhouding.**"*

Ook in de Beleidsnota van het Ministerie van Leefmilieu (2004-2009) en de bijhorende beleidsbrieven van 2006-2007 en 2007-2008 valt het op dat er toch wel aandacht aan de stads(rand)bossen wordt besteed: *"Aandachtsgebieden voor bosuitbreiding werden geselecteerd op basis van de gewenste bosstructuur. Naast de 10.000 ha netto bosuitbreiding moeten er nog 3.900 ha compensatiebossen worden gerealiseerd. Ter realisatie hiervan is een oppervlakte van 5.205 ha, voor stads(rand)bossen en compensatiebossen, in kaart gebracht. Daarnaast zijn er nog andere projecten zoals de regionale bossen, historische bosgebieden met een totaal van 8.695 ha (incl. compensatiebossen) gepland of in uitvoering. Momenteel wordt actief gewerkt aan de integratie van deze projecten binnen het proces 'afbakening van het buitengebied' alsook binnen de afbakening van een aantal stedelijke gebieden."* Verder wordt ook vermeld dat de stads(rand)bossen prioriteit dienen te krijgen bij de bosuitbreidingsrealisaties.

Het papier is echter gewillig, want algemeen wordt deze periode gekenmerkt door een stagnering van de bosuitbreidingsrealisaties, en dus ook van de stads(rand)bosprojecten.

Nieuw in deze periode is de volgende, plots ambitieuze lange-termijnbeleidsdoelstelling m.b.t. het Natuur- en Bosbeleid : *"Langetermijndoelstelling: tegen 2010 willen we de vergelijking met andere economische topregio's op het vlak van biodiversiteit moeiteloos kunnen doorstaan."*

De eerste stappen voor het **Vlaanderen in Actieplan (VIA)** worden zo gezet. Dit toekomstproject voor Vlaanderen, in het leven geroepen in 2006 door de Vlaamse regering, heeft als doel Vlaanderen tegen 2020 naar de top vijf van de Europese regio's te leiden. Gezien Vlaanderen de op 1 na bosarmste regio van Europa is, zijn de uitdagingen voor de toekomst

ook op vlak van bosuitbreiding enorm. Om de doelstellingen van VIA te bereiken is er nood aan enkele grote doorbraken, fundamentele omwentelingen die een grote stap voorwaarts betekenen voor Vlaanderen. Die doorbraken zijn omgezet in 20 doelstellingen in het Pact 2020. De Vlaamse Regering en het middenveld ondertekenden dit Pact en engageren zich aldus om het uit te voeren.

Ook de bossen en de stads(rand)bossen komen aan bod in Pact 2020: Doelstelling 15.3 van het Pact stelt immers dat Vlaanderen tegen 2020 “de beboste oppervlakte en de kwaliteit ervan aanzienlijk doet toenemen” en “minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden dient tegen dan te beschikken over een stadsbos of heeft er een opgestart”.

Opmerkelijk: uit de vergelijking van de nulmeting (februari 2010) en de recente eenmeting (februari 2011) die de vooruitgang van het Pact 2020 monitoren, blijkt verrassend genoeg dat er op korte tijd een enorme vooruitgang is gemaakt op dit vlak: **op amper 1 jaar tijd is het aantal opgestarte stads(rand)bosprojecten gestegen van 28 naar 53 %**. Een onverhoopt succes, want doelstelling 15.3 van het Pact 2020 is na 1 jaar tijd dus reeds behaald (?!). Vandaag zouden er “30 stadsbosprojecten opgestart zijn binnen de 57 (klein)stedelijke gebieden (...). Begin 2010 waren er nog maar 16 stadsbosprojecten opgestart.” Een vaststelling die ons toch even de wenkbrauwen deed fronsen en waarop we verder in dit document terugkomen.

Het **huidige Vlaamse regeerakkoord ‘Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden’ (2009-2014)** is opgebouwd rond de doelstellingen van Vlaanderen in Actie. Een verdere doorvertaling van doelstelling 15 vinden we dan ook terug in de huidige beleidsnota van het Ministerie van Leefmilieu en Natuur:

Vlaams regeerakkoord (2009-2014):

- *“We zorgen voor meer toegankelijke stads(rand)bossen en stimuleren kwalitatief hoogstaande groene ruimte in de stad, speelbossen en natuur- en bosgebieden, waarbij er steeds aandacht is voor toegankelijkheid.”*
- *“...Ook met betrekking tot steden hebben we aandacht voor de beschikbaarheid van nabije natuur-, bos- of groenwaarden voor elke stadsbewoner. We realiseren daarom bijkomende multifunctionele stadsbossen.”*

Beleidsnota Joke Schauvliege (2009-2014):

- *“We realiseren multifunctionele stads(rand)bossen waarbij we in 2020 in minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden een project opgestart hebben. De lopende projecten krijgen extra aandacht.”*

Ook in de beleidsnota's over andere bevoegdheden, zoals wonen, en ruimtelijke ordening, wordt aandacht besteed aan de vergroening van onze stedelijke gebieden, en komen stads(rand)bossen daarbij expliciet in beeld.

Men mag dus echt wel stellen dat er in de beleidsnota's aandacht besteed wordt aan het thema. Of al die ambities, en meer concreet of het goede nieuws uit de recente evaluatie van Pact 2020 ook op het terrein al echt waarneembaar is, is een vraag die we in wat volgt zullen beantwoorden.

1.4 Stads(rand)bossen: concrete planning en uitvoering van de doelstellingen in Vlaanderen

1.4.1 Bosuitbreidingsdoelstellingen uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) en de visie van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)

Opdat bos zijn maatschappelijke functies zou kunnen vervullen zonder een hypotheek te leggen op het duurzaam behoud en functioneren ervan, schiet het huidige bosnetwerk te kort. De bosuitbreiding die is vereist om aan deze problemen tegemoet te komen, werd beschreven in de wetenschappelijke analyse die voorafging aan het Lange Termijnplan (LTP) Bosbouw. Dit LTP Bosbouw (Aminal, 1993) stelde tegen 2010 een bebossingindex van 12 % voorop, en voorzag vervolgens zelfs een stijging met 1 % om de vijf jaar, tot 30 % tegen 2100.

De beschikbare oppervlakte in Vlaanderen is echter beperkt en de druk van de verschillende ruimteclaims is groot. In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (17 december 1997) werd een afweging gemaakt van de diverse sectorale behoeften en werd nagegaan welke wijzigingen aan het ruimtegebruik kunnen aangebracht worden om een optimaal duurzaam functioneren van onze hedendaagse maatschappij mogelijk te maken.

De bosuitbreidingsdoelstellingen moeten natuurlijk ruimtelijk vertaald worden. Steunend op het Lange Termijnplan Bosbouw voorziet het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen in ruimte voor 10.000 hectare ecologisch verantwoorde bosuitbreiding tussen 1994 en 2007. Deze ecologisch verantwoorde bosuitbreiding omvat twee luiken:

- een effectieve duurzame bosuitbreiding van 10.000 hectare aansluitend bij bestaande bossen i.f.v. natuurontwikkeling en –verbinding of in de nabijheid van stedelijke gebieden
- een planologische bosuitbreiding: om deze effectieve bosuitbreiding planologisch te ondersteunen zullen 10.000 hectare nieuwe bos- of bosuitbreidingsgebieden worden afgebakend in gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen.

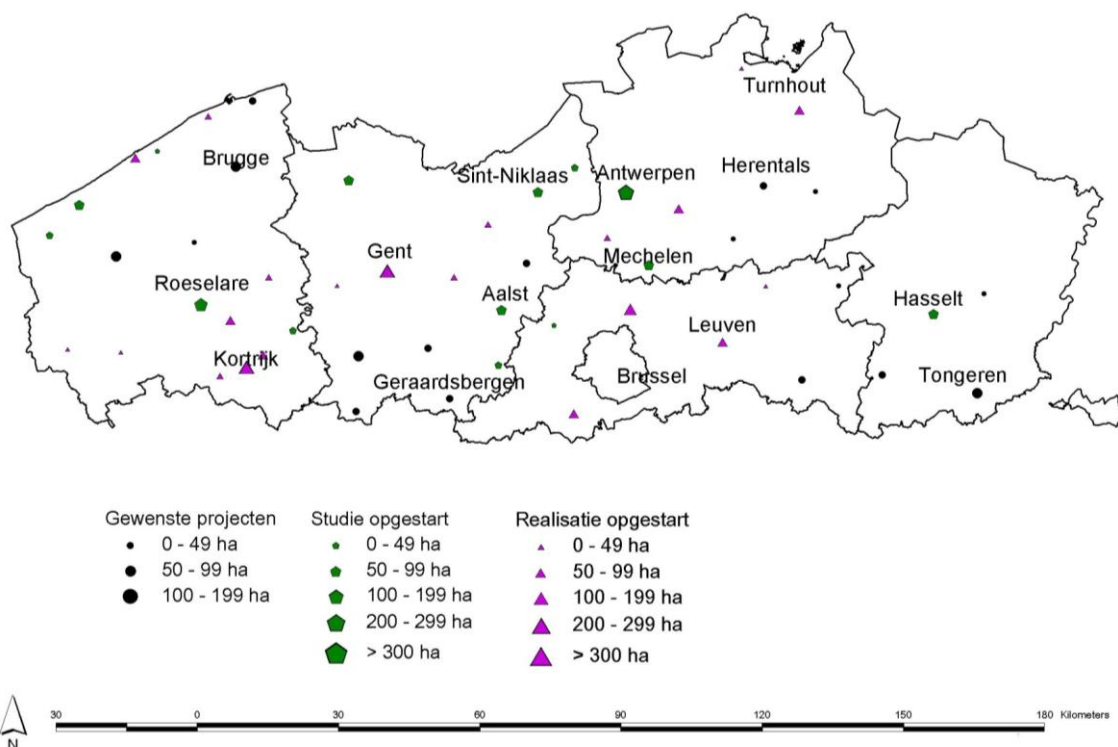
Binnen de taakstelling voor zowel de planologische als de effectieve bosuitbreiding heeft de Vlaamse overheid een prioriteit gemaakt van de ontwikkeling van stads(rand)bossen, met extra aandacht voor bosarme streken.

Het RSV geeft inzake bosuitbreiding een kwantitatieve taakstelling mee, maar zegt niet waar deze nieuwe bossen concreet moeten gelokaliseerd worden. Op basis van de wetenschappelijke analyse ('De gewenste bosstructuur voor Vlaanderen', Mens en Ruimte, 1996) stelde het ANB een lijst op met steden die nood hebben aan de uitbouw van een stads(rand)bos en

schreef ze een visie uit met betrekking tot de realisatie van stads(rand)bossen in Vlaanderen (Visie stadsbossen, ANB, 2002 en update 2005).

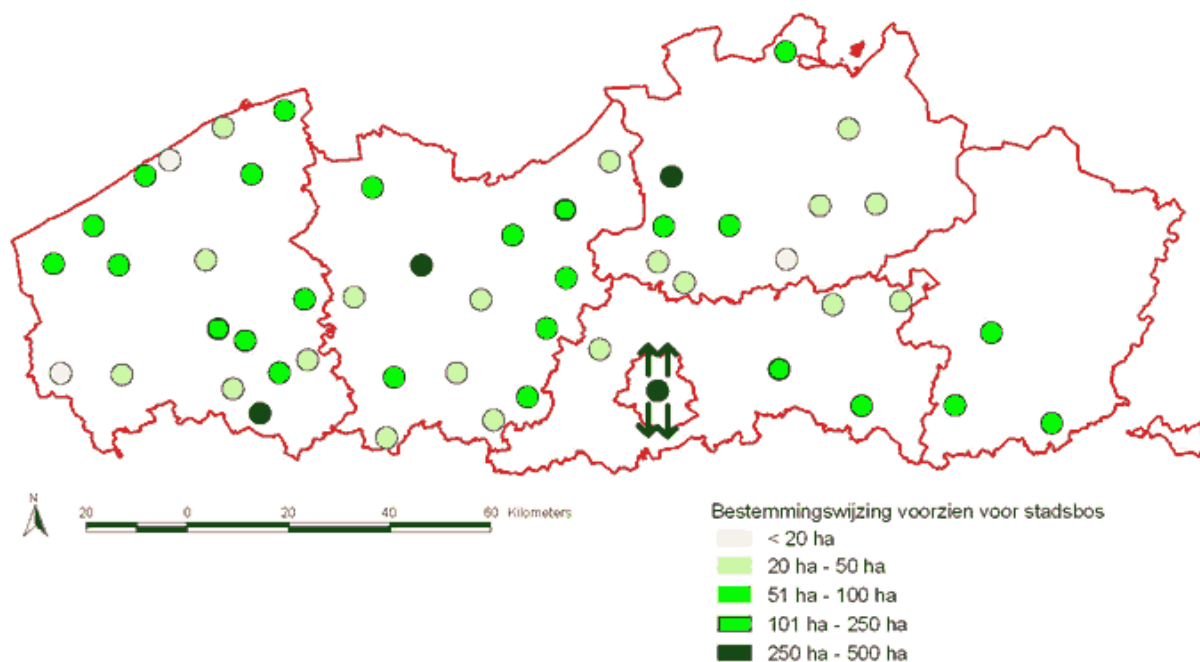
In de Visie van het ANB m.b.t. de stads(rand)bossen komen de volgende aspecten aan bod:

- de raming van de gewenste bosuitbreiding (BU);
- de grootteorde van het aan te leggen bos (0 – 49 ha; 50 – 99 ha; 100 – 199 ha; 200 – 299 ha; + 300 ha).
- de locatie waar het bos gewenst is;
- de fase van verwezenlijking van het stads(rand)bosproject:
 - wenselijk volgens studie Mens en Ruimte (W);
 - studiefase (S);
 - realisatie gestart (minstens eerste gronden gekocht) (R);

Figuur 1: Visie ANB gewenste stads(rand)bosprojecten: localisatie en grootte-orde gewenste bosuitbreiding, fase van verwezenlijking van het stads(rand)bosproject (Visie ANB, 2005)

Deze visie ging uit van de internationaal aanvaarde norm dat, om aan de sociaal-recreatieve functies tegemoet te komen, 1 ha bos per 100 inwoners vereist is. Rekening houdend met de bestaande bossen werd voor elke stad de vereiste bosuitbreiding bepaald en een oppervlakte voorbehouden voor bestemmingswijziging om stads(rand)bos te realiseren. In totaal betreft dit 4.550 ha bestemmingswijzigingen voor stads(rand)bosprojecten.

Figuur 2: Overzicht bestemmingswijzigingen voorzien voor de realisatie van stads(rand)bosprojecten (Visie ANB, 2005).

De totale effectieve bosuitbreiding voor de 54 stads(rand)bosprojecten werd op 5.200 ha geraamd, als volgt verdeeld over de 5 Vlaamse provincies:

<i>provincie</i>	<i>opp.</i>	<i>aantal locaties</i>
West Vlaanderen	1.655	19
Oost Vlaanderen	1.570	14
Antwerpen	900	10
Vlaams Brabant	720	7
Limburg	360	4
TOTAAL	5.205	54

Tabel 1: Overzicht noodzakelijke effectieve bosuitbreiding ten behoeve van stads(rand)bosprojecten (Visie ANB, 2005).

1.4.2 Doelstellingen inzake stads(rand)bossen in het Vlaanderen in Actie-plan

Naast de taakstelling uit het Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen dat vertaald werd in de 54 gewenste stads(rand)bosprojecten in de visie van het ANB, heeft **Vlaanderen in Actie (VIA)** ook een doelstelling inzake stads(rand)bossen opgenomen. **“Tegen 2020 moet de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden over een stads(rand)bos beschikken of er één hebben opgestart.”**

De 54 gebieden waar bosuitbreiding wenselijk is volgens de visie van het ANB vallen niet integraal samen met de stedelijke of kleinstedelijke gebieden ((K)SG) zoals vermeld in doelstel-

ling 15.3 van Vlaanderen In Actie. De stedelijke of kleinstedelijke gebieden betreffen 58 gebieden (57 zonder Brussel) als zodanig gedefinieerd in het RSV.

1.4.3 Verschil visie ANB (concretisering doelstellingen RSV) en Vlaanderen in Actie-plan

Tabel 2: Verschil tussen de steden waar stads(rand)bossen gewenst zijn volgens de visie van het ANB en de stedelijke en kleinstedelijke gebieden ((K)SG) uit het VIA.

Provincie	Visie ANB: gewenste stads(rand)bossen in de volgende gemeentes:	Stedelijke en kleinstedelijke gebieden ((K)SG). De helft hiervan moet tegen 2020 over een stads(rand)bos beschikken:
West-Vlaanderen	Blankenberge, Bredene , Brugge, Diksmuide, Harelbeke , Ieper, Izegem , Knokke-Heist, Kortrijk, Menen, Nieuwpoort , Oostende, Poperinge, Roeselare, Tielt, Torhout, Veurne, Waregem-Wielsbeke, Wevelgem	Blankenberge, Brugge, Diksmuide, Ieper, Knokke-Heist, Kortrijk, Menen, Oostende, Poperinge, Roeselare, Tielt, Torhout, Veurne, Waregem-Wielsbeke
Oost-Vlaanderen	Aalst, Beveren, Deinze, Dendermonde, Eeklo, Gent, Geraardsbergen, Lokeren, Ninove, Oudenaarde, St-Niklaas, Ronse, Wetteren, Zottegem	Aalst, Beveren, Deinze, Dendermonde, Eeklo, Gent, Geraardsbergen, Lokeren, Ninove, Oudenaarde, St-Niklaas, Ronse, Temse , Wetteren, Zottegem
Antwerpen	Aartselaar , Antwerpen, Boom-Willebroek, Geel, Heist-op-den-Berg, Herentals, Hoogstraten, Mechelen, Lier, Turnhout	Antwerpen, Boom-Willebroek, Geel, Heist-op-den-Berg, Herentals, Hoogstraten, Lier, Mechelen, Mol , Turnhout
Limburg	Genk, Hasselt, St-Truiden, Tongeren	Bilzen , Bree , Genk, Hasselt, Leopoldsburg , Lommel , Maaseik , Maasmechelen , Neerpelt-Overpelt , St-Truiden, Tongeren
Vlaams-Brabant	Aarschot, Asse, Noorden van Brussel, Zuiden van Brussel, Diest, Leuven en omgeving, Tienen	Aarschot, Asse, Noorden van Brussel, Zuiden van Brussel, Diest, Halle , Leuven en omgeving, Tienen, Vilvoorde

Er zijn dus zes steden waar stads(rand)bosprojecten volgens de visie van het ANB echt wenselijk en nodig zijn, maar die niet opgenomen werden in de doelstelling van het VIA Pact 2020, meer bepaald: Aartselaar, Bredene, Harelbeke, Izegem, Nieuwpoort en Wevelgem.

Anderzijds zijn in de VIA doelstelling om in de helft van de stedelijke en kleinstedelijke gebieden (in 29 van de 58 gebieden) tegen 2020 een stads(rand)bos te realiseren, 11 stedelijke

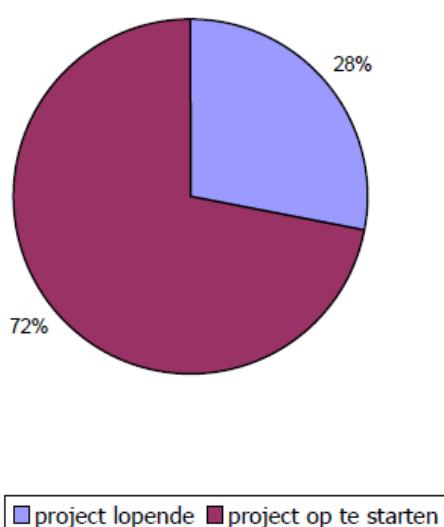
en kleinstedelijke gebieden opgenomen die niet opgenomen werden in de visie van het ANB (Bilzen, Bree, Halle, Leopoldsborg, Lommel, Maaseik, Maasmechelen, Mol, Neerpelt-Overpelt, Temse, en Vilvoorde). Opmerkelijk hierbij is het feit dat 9 van deze stedelijke en kleinstedelijke gebieden, reeds bij het opstellen van VIA over voldoende toegankelijk bos beschikten of reeds een stads(rand)bos, die naam waardig, hadden. De verschuiving in steden tussen visie ANB en Pact 2020 leidt dus reeds tot een vertekening van de uitgangssituatie, waarbij een aantal noodzakelijke realisaties niet langer worden nagestreefd, en het geheel rooskleuriger wordt voorgesteld dan voorheen in de visie van het ANB.

De ambitieuze doelstelling van Vlaanderen in Actie om tegen 2020 de helft van de stedelijke en kleinstedelijke gebieden over een stadsbos te laten beschikken of er minstens een project rond te hebben opgestart, kon aldus uitgaan van een positieve uitgangssituatie. In de “nulmeting” van het Pact 2020 (februari 2010) werd gesteld dat reeds 28 % van deze doelstelling was gerealiseerd.

Wat echter nog veel opmerkelijker is, is dat uit de recente “eenmeting” van Pact 2020 (februari 2011) ineens blijkt dat maar liefst 53 % van alle (klein)stedelijke gebieden over een stads(rand)bos beschikt of er een project rond heeft lopen. Deze doelstelling van het Pact 2020 zou strikt gezien dus reeds behaald zijn, maar liefst 9 jaar vroeger dan voorzien.

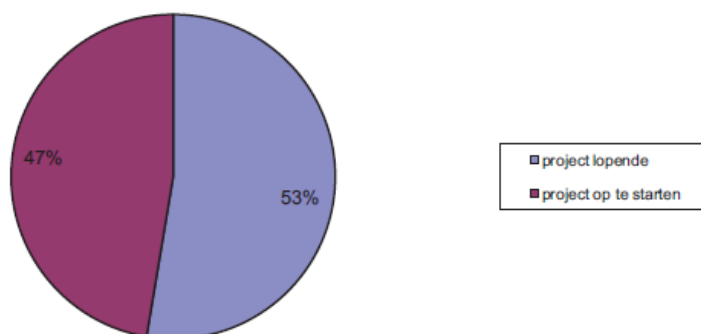
Resultaat van de nulmeting van Pact 2020 (februari 2010)

Aandeel stedelijke gebieden met stadsbosproject lopende

Resultaat van de eenmeting van Pact 2020 (februari 2011)

Aandeel stedelijke gebieden met stadsbosproject lopende

1.4.4 VBV op (onder)zoek naar die stads(rand)bossen

Zoveel goed nieuws over het bos en over de ontwikkeling van de stads(rand)bossen als we vandaag kunnen afleiden uit de evaluatie van het Pact 2020, dat stemt tot vreugde! VBV wilde dan ook heel graag die nieuwe stads(rand)bossen eens bezoeken, of toch wat meer informatie vinden over de vele opgestarte projecten.

We contacteerden de bevoegde stads- en gemeentediensten van de stedelijke en kleinstedelijke gebieden en van de steden en gemeentes waarvan uit de visie van het ANB blijkt dat zij nood hebben aan een stads(rand)bos, en hebben hen bevraagd (via de enquête in bijlage) over de stand van zaken van hun stads(rand)bos. Deze e-mail-interviews werden vervolgens verder verfijnd d.m.v. telefonische interviews. Vaak wezen de stedelijke diensten ons ook door naar partnerorganisaties, die vervolgens ook door VBV gecontacteerd werden. Op basis van de antwoorden maakten wij deze analyse op. De analyses per provincie en gemeente werden voor feedback en ter validatie voorgelegd aan de provinciale diensten van het Agentschap voor Natuur en Bos en onze samenvatting werd ter bevestiging nog eens doorgestuurd naar de betreffende steden en gemeentes.

In de hiernavolgende hoofdstukken wordt op basis van ons onderzoek zowel de stand van zaken in het kader van de engagementen van het RSV besproken als de vooruitgang die geboekt werd m.b.t. doelstelling 15.3 over de stads(rand)bossen van het Vlaanderen in Actie plan (VIA) en Pact 2020.

Alle bosuitbreidingsinitiatieven in de stedelijke en kleinstedelijke gebieden die plaats vonden sinds 1994, de periode van de conceptualisering van het RSV, werden opgenomen in deze analyse. We hebben ons ook niet beperkt tot bosuitbreidingsinitiatieven die louter kaderen binnen de stads(rand)bosprojecten, aangezien er in de verschillende beleidsdocumenten geen sluitende definitie van stads(rand)bos bestaat, en we ervan uitgaan dat quasi iedere bosuitbreiding in de nabijheid van (klein)stedelijke gebieden die resulteert in een toegankelijk bos de benaming 'stads(rand)bos' kan krijgen.

2 Stads(rand)bossen: stand van zaken - maart 2011

2.1 Provincie West-Vlaanderen

➤ Resultaten doelstellingen Visie ANB

De bosarmste provincie van Vlaanderen (2,3 % bebossingsgraad) is duidelijk aan een inhaalbeweging bezig. **Mede dankzij de zware inspanningen en de onderhandelings-expertise van het ANB** werden de afgelopen jaren tal van stads(rand)bosprojecten in de steigers gezet. Ook de provincie West-Vlaanderen mag een pluim op haar hoed steken. De bosuitbreiding, gerealiseerd in de provinciale domeinen van Blankenberge, Harelbeke en Wevelgem staat in voor meer dan 60% van de wenselijke en noodzakelijke bosuitbreiding in die gemeentes. Daarnaast zijn er lopende stads(rand)bosprojecten in Bredene, Brugge, Oostende, Kortrijk-Menen en Izegem. Een mooi voorbeeld is Ieper: in de nabijheid van de stad werd bijna 50 hectare bebost en werd dus de doelstelling van oppervlakte toegankelijk bos per inwoner ruimschoots gehaald. In deze gemeentes van West-Vlaanderen maar ook in Tielt en Torhout heeft men de boodschap begrepen en nam men het heft en de spades in eigen handen.

Er zijn echter ook uitschieters in de andere richting: helaas moeten we immers ook vaststellen dat in bepaalde West-Vlaamse steden en gemeentes de bosuitbreiding maar zeer traag op gang komt zoals in Knokke-Heist⁴, Roeselare en Waregem-Wielsbeke. In de resterende gemeentes Diksmuide, Nieuwpoort, Poperinge en Veurne konden wij geen initiatieven vaststellen ter ontwikkeling van een stads(rand)bos. Hier dringt een inhaalbeweging zich dus op.

➤ Resultaten doelstelling VIA-plan

Wat de doelstelling uit het VIA plan betreft kunnen we stellen dat 7 van de 14 West-Vlaamse stedelijke en kleinstedelijke gebieden eind 2010 over een stads(rand)bos (vaak in de vorm van een provinciaal domein) beschikken. De doelstelling van het Pact 2020 wordt in West-Vlaanderen dus nu al nipt gehaald, en dit ook op het terrein. Een schitterend resultaat, wat echter niet mag verhullen dat West-Vlaanderen nog steeds de meest bosarme provincie van Vlaanderen is en er zich dus zeker noden blijven stellen op dit vlak.

⁴ Recent meldde Knokke-Heist ons wel dat er concrete plannen zijn voor een betekenisvol stads(rand)bosproject.

Tabel 3: Stand van zaken stads(rand)bosprojecten in West-Vlaanderen (BU=bosuitbreiding)

Locatie	Gewenste BU (ha)	Gerealiseerde BU (ha)	Stand van zaken (maart 2011)
Blankenberge	50	30	Het provinciedomein Zeebos kan beschouwd worden als stads(rand)bos. Ca. 30 ha werd bebost rond 1996-1998. Er wordt idealiter gestreefd naar 50 ha. Voor de overige oppervlakte zijn nog geen gronden verworven.
Bredene (geen (K)SG uit het VIA)	20	10	Er is een stuk stads(rand)bos in de gemeente Bredene aangelegd in 2006 (10 ha). De plaats werd reeds bepaald door het gewestplan in 1977. Er wordt een oppervlakte van 33 ha nagestreefd waarvan momenteel reeds 11 ha grond is aangekocht. Er moeten nog ongeveer 20 ha onteigend worden waarvan de gerechtelijke onteigeningsprocedure momenteel loopt.
Brugge	100	12 + 8,4 + 21 + 7,6 = 49	Er zijn 3 grote bossen in de omgeving van Brugge (Ryckvelde, Tillegem en Beisbroek). In omgeving Ryckvelde werd sinds 1994 42,6 ha aangekocht waarvan 12 ha bebost. In Beisbroek werd in 2004-2005 8,4 ha bebost. In diverse kleinere bossen rond de stad werd de laatste jaren voor 21 ha bebost (Duivekeetbos: 4 ha in 2006; Ooievaarsbos: 6 ha in 2001 en 10 ha in Gemene weidebeek in 2005, en 0,5 ha in Veltembos). In het Chartreusegebied werd 8,3 ha aangekocht en voor 7,6 ha bebost.
Diksmuide	100	0	Er is een inrichtingsproject in het kader van de ring rond Diksmuide, waar 10 ha parkbosachtige structuur komt. Dit is goedgekeurd op de plannen. Onteigeningen en wissel gronden zullen plaatsvinden. Er wordt verder nagedacht over een speelbos (0,5ha + 4ha). Het RUP hiervoor moet nog opge maakt worden. Momenteel vond geen bosuitbreiding plaats in Diksmuide
Harelbeke (geen SG & KSG uit het VIA)	100	6	Het provinciaal domein 'De Gavers' heeft het karakter van een stads(rand)bos. Gedurende de afgelopen 25 jaar werden regelmatig nieuwe bospercelen aangelegd. De Gavers is momenteel 184 ha groot waarvan 80 ha bos en 54 ha vijver. De meeste aankopen gebeurden in de jaren zeventig. De laatste 15 jaar werd het domein met 15 ha uitgebreid waarvan 6 ha bebost. Recent in 2011 werd er nog 2 hectare bos bijgeplant.
Ieper	20	16,3 + 30 + 1,5 = 47,8	De uitbreiding van het speelbos Tortelbos is uit het Herbevestigd Agrarisch Gebied gehouden. Er wordt gewacht op het RUP. De laatste 15 jaar werd door het ANB 21,5 ha grond bijgekocht in de omgeving van de Gasthuisbossen, 16,3 ha hiervan werd bebost. Bij de Galgenbossen werd 40,6 ha landbouwgrond aangekocht waarvan 30 ha werd bebost. Rond Ieper is er de vestingsgordel (halfopen parklandschap met ongeveer 30% bos). In 2009 werd 1,5 ha vredesbos aangeplant.
Izegem (geen SG & KSG uit het VIA)	100	35	Er is een stads(rand)bos als verbinding met het Ardooieveld: het Rhodesgoed (39,3 ha aangekocht waarvan 35 ha bebost.)
Knokke-Heist	80	0	Er zijn plannen om een stads(rand)bos aan te leggen. De locatie (ca. 40 ha) is opgenomen in het goedgekeurde gemeentelijk ruimtelijk structuurplan. Het is ook opgenomen in de

			afbakening van het structuurondersteunend kleinstedelijk gebied zoals door de Provincie opgemaakt.
Kortrijk-Menen	300	77	ANB heeft 130,6 ha gronden in het Preshoekbos in beheer. Hiervan zijn 77 ha bebost en moeten nog 56,6 ha bebost worden. De stad Kortrijk kocht 45 ha in het 'Groen Lint', en is delen hiervan geleidelijk aan het bebossen.
Nieuwpoort (geen (K)SG uit het VIA)	100	0	Geen effectieve bosuitbreiding sinds 1996. De aankoop van 100 ha aaneengesloten gronden werd tenietgedaan door het aanslepende beslissingsproces. ANB kon in overleg met één van de landbouwers 15 ha gronden kopen via afstand van het voorkoopprecht. Er werd echter nog geen bos op geplant.
Oostende	150	69	Een gebied van 150 ha is afgebakend en ingekleurd op het gewestplan. Momenteel reeds 69 ha aangeplant. De realisaties worden uitgevoerd door Buitengoed cvba; die sloot in 2005 met de stad Oostende een overeenkomst af om de aangeplante percelen te beheren en jaarlijks nieuwe stukken bos aan te planten.
Poperinge	20	0	Poperinge heeft 2 bossen in eigendom: de Bommelaer die niet echt toegankelijk is en het Tsjoekbos, dat een speelbos is dat echter fysiek moeilijk toegankelijk is. De Vlaamse regering heeft in 2009 het provinciaal RUP goedgekeurd met onteigeningsbevoegdheid voor het ANB. Het dossier is in behandeling.
Roeselare	200	2 + 4,5 + 1 = 7,5	Voorbije jaren werd 2 ha bufferbos rond de Kleiputten, een speelbos (4,5 ha) en een boomgaard (1ha) aangeplant. De stad, het ANB en de provincie voorzien om volgend jaar een Masterplan voor het stads(rand)bos te laten uitwerken.
Tielt (Dentergem)	80	20,8	Er is een stads(rand)bos van 5 ha voorzien in het GRS en er is een voorstudie voor een stads(rand)bos met oppervlakte 15 ha. Alle gronden moeten nog aangekocht worden. ANB heeft 43,9 ha van de Meikensbossen in eigendom. Hier van is 20,8 ha bebost en moet nog 5,2 ha bebost worden. De Meikensbossen liggen op grondgebied Dentergem maar sluiten ruimtelijk aan bij de Poelbergmolensite, waarin zich de zoekzone voor het stads(rand)bos Tielt situeert.
Torhout	25	3,8 + 0,5 = 4,3	Torhout heeft 3 bossen aan de rand van woonkernen. In het Wijnendalebos, een domeinbos van 181 ha groot, vond 3,8 ha bosuitbreiding plaats. De voorbije 10 jaar kocht de stad 8 ha beboste percelen en dreven in het Groenhovebos en het eigendom van de stad (26 ha) is openbaar toegankelijk. De voorbije jaren werd 0,5 ha geboortebos aangeplant. De wens is een nieuw speelbos te voorzien dat het Groenhovebos kan ontlasten. Er zijn geen concrete vooruitzichten.
Veurne	80	15	Er zijn geen initiatieven voor een stads(rand)bos. De grote opportuniteit voor de ontwikkeling van een stads(rand)bos op de site Pistelhoek werd in het verleden tegengehouden. In het verleden heeft ANB wel 15 ha bebost. Deze gronden zijn inmiddels grotendeels opgenomen in het Herbevestigd Agrarisch Gebied.
Waregem-Wielsbeke	80	2	Plannen om op termijn een open stads(rand)bos te realiseren (228 ha waarvan meer dan 1/3 effectieve bebossing). Er wordt gewerkt aan de planologische verankering. In 2005 werd reeds 2 ha aangeplant. Het ANB kocht 15 ha nog te bebossen gronden. Ook in het doelgebied Ooigem-Bavikhove

			werden recent gronden aangekocht voor de realisatie van het Leembos.
Wevelgem (geen SG & KSG uit het VIA)	50	33 + 7 = 40	Het provinciaal domein Bergelen is een recent bebost terrein van 33 ha groot, exclusief de grote vijver. In de omgeving van het Leiebos, waarvan 7 ha bebost werd, is 14 ha nieuw bosuitbreidingsgebied voorzien. ANB probeert hier, voorlopig echter nog zonder succes, aan te kopen.
TOTAAL	1.655	413,4	25 % van de vooropgestelde noodzakelijke en wenselijke bosuitbreiding uit de visie van het ANB gerealiseerd.

2.2 Provincie Oost-Vlaanderen

➤ Resultaten doelstellingen Visie ANB

Oost-Vlaanderen, met een bebossingsindex van 5,6 % ook niet meteen de meest beboste provincie van het land, is de provincie van de 'hangende dossiers'. In heel veel gevallen blijft men terugvallen op bestaande toegankelijke bosgebieden, en verloopt de creatie van nieuwe stads(rand)bossen tergend traag.

In heel wat Oost-Vlaamse steden blijken ambitieuze visies te bestaan voor de aanleg van een stads(rand)bos: Gent, Deinze, Aalst, Dendermonde, Ninove en Wetteren, ... Alle hebben ze veelbelovende engagementen genomen voor de aanleg van stads(rand)bossen. Maar in steden als Gent en Deinze spannen deze projecten ook al jaren de kroon inzake 'hangende dossiers'. Zo is de discussie over het "Parkbosproject" in Gent al meer dan 15 jaar aan de gang, maar heeft dit nog steeds niet geleid tot echt betekenisvolle realisaties op het terrein. De ontwikkeling van de onthaalinfrastructuur loopt er stilaan mijlenver voor op de daadwerkelijke bosaanleg...

Het voorbije jaar leek er in een aantal Oost-Vlaamse steden dan toch eindelijk een doorbraak te komen. Lichtend voorbeeld hierin is Aalst, die recent een voltijdse stads(rand)boscoördinator aanwierf en waar een strategische stads(rand)bos werd opgestart. Maar een heel aantal andere Oost-Vlaamse gemeentes beperkt zich momenteel tot 'uitkijken naar opportuniteiten' en daar blijft het meestal bij. Geraardsbergen en Ronse lijken vooral te rusten op de lauweren van hun betrekkelijk bosrijke omgeving, Eeklo op het provinciaal domein het Leen, Lokeren op het Bospark Verloren Bos. Voor Zottegem zouden er dringend nog wel wat bossen mogen bijkomen.

Vlotter verloopt het in Oudenaarde, Aalst, Deinze en St-Niklaas waar stads(rand)bossen in volle ontwikkeling zijn en ook in Beveren, Eeklo, Ronse, Temse, Dendermonde en Wetteren zijn er lichtpuntjes en zien her en der bosjes het levenslicht.

Alles samen werd tot op heden in de provincie Oost-Vlaanderen 12,2 % van de visie van het ANB gerealiseerd. Dat kan (veel) beter: hoog tijd om te bebossen want ook in Oost-Vlaanderen moet de bosindex (5,6 %) flink omhoog.

➤ Resultaten doelstelling VIA-plan

Wat het Pact 2020 betreft, kunnen we opnieuw vaststellen dat de doelstelling zoals beschreven in criterium 15.3 nipt gehaald wordt in Oost-Vlaanderen: 8 van de 15 (klein)stedelijke gebieden heeft eind 2010 reeds een stads(rand)bosproject opgestart.

Naast West-Vlaanderen zou dus ook Oost-Vlaanderen al op rozen zitten. Onze cijfers en bevindingen spreken dit nochtans resoluut tegen. De goed-nieuwsshow van de eenmeting van VIA staat ook in schril contrast met de nood en wenselijkheid aan meer stads(rand)bossen in beide provincies.

Tabel 4: Stand van zaken stads(rand)bosprojecten in Oost-Vlaanderen (BU=bosuitbreiding)

<i>Locatie</i>	<i>Gewenste BU (ha)</i>	<i>Gerealiseerde BU (ha)</i>	<i>Stand van zaken (maart 2011)</i>
Aalst	100	6 + 5 = 11	Strategisch project stads(rand)bos – regionaal bos werd goedgekeurd door het departement RWO en een voltijdse projectcoördinator werd aangesteld. Een deel van het toekomstige stads(rand)bos ‘Erembald’ is er al en staat bekend onder de naam Somergembos (14 ha waarvan 6 ha bebost). Een uitbreiding van 85 ha wordt beoogd. Naast het stads(rand)bos is de uitbreiding (met 50 ha) van het 80 ha grote Kravaalbos een prioriteit voor Aalst. Bestaande waardevolle bosjes zullen worden aan elkaar gerijgd door middel van bosuitbreiding. De stad realiseerde de afgelopen jaren nog 5 ha bebossing verspreid over de stad.
Beveren	50	3 + 1,5 = 4,5	In het kader van een geboortebos werd 3 ha (nabij domein Hof ter Saksen) + 1,5 ha (in parkzone Hof ter Welle) bos aangeplant. Er zijn geen initiatieven voor een grootschalig stads(rand)bos.
Deinze	40	7,4 + 5 + 3 = 15,4	In mei 2010 werd het eindvoorstel van het inrichtingsplan voor het stads(rand)bos Deinze goedgekeurd door minister Schauvliege. Het volledige plangebied heeft een oppervlakte van 368 ha. Het stads(rand)bosproject is hier een deelproject van. Een deel beoogt een massieve boskern van ca. 30 ha, het ander deel een verwevingzone tussen bos en landbouw van ca. 23 ha. Stad Deinze verwierf 13,4 ha en beboste 7,4 ha (6 ha was reeds bos). Het ANB verwierf 37 ha en realiseerde 5 ha bosuitbreiding en legde 3 ha zaadboomgaard aan.
Dendermonde	80	15	Er waren plannen om een stads(rand)bos van 70 ha aan te leggen maar bij de herziening van het ruimtelijk structuurplan is die zone nu ingekleurd als gebied voor stedelijke groenvoorziening (met een gevangenis in) en heeft men de realisatie van een stads(rand)bos losgelaten. 4 van de 70 ha is aangekocht, populierenbos wordt er omgevormd naar

			meer waardevol bos. Voor een totale oppervlakte van 15 ha zijn er de laatste jaren bossen aangeplant maar deze liggen versnipperd.
Eeklo	140	$3,5 + 4 + 1,2 = 8,7$	Er is het stads(rand)bos Galgenhof van 3,5 ha (aangeplant in fasen sinds 1995). Het toegankelijke Raverschootbos werd uitgebreid met 4 ha (8 ha totale oppervlakte). Aan de Lange Moeiakker werd 1,2 ha bebost in de periode 2001-2002.
Gent	500	$7 + 2 \times 2 = 11$	In Gent werd in het Ruimtelijk Structuurplan de ontwikkeling van 4 groenpolen opgenomen. Elk van deze groenpolen zal opgebouwd zijn uit natuur, bos en parkachtige structuren. Deze 4 groenpolen zijn het "Parkbos" Gent, de Gentbrugse meersen, de Vinderhoutse bossen en het Oud Vliegveld Lochristi. Parkbos Gent: 1200 ha parkbos (340 ha bestaand en nieuw bos, 200 ha park- en natuurgebied en 500 ha duurzaam landbouwgebied). Begin 2010 was ongeveer 30 ha ingericht op het terrein, waarvan ca. 7 ha bosuitbreiding. Gentbrugse meersen: 200 ha natuur en bos, helft al aangekocht, 8 ha bestaand bos. Geboortebos van 2 ha aangeplant en volgend jaar opnieuw 2 ha. Vinderhoutse bossen: localisatiestudie gebeurd, na te streven oppervlakte: 640 ha. Enkel voor het portaal De Campagne/Jongesstad is momenteel een stedelijk RUP in opmaak. De rest van het gebied moet via een gewestelijk RUP geregeld worden. Vooraleer hiertoe te komen, wordt een inrichtingsplan opgemaakt. Er zijn plannen om de 55 ha bestaand bos uit te breiden. Oud Vliegveld Lochristi: de inrichting van deze groenpool kan pas gebeuren nadat de zandontginning stopt. Voor een eerste fase is dit al in 2012. Bedoeling is dat tegen 2018 de ontginning helemaal stopt en tegen 2020 de opvulling met nabestemming is gerealiseerd. Hier wordt 100 hectare nagestreefd.
Geraardsbergen	80	0	Er zijn niet echt plannen voor een stads(rand)bos maar er liggen wel verschillende bossen in de omgeving: Het Boelarebos (15 ha) kent een relatief hoog recreatief gebruik, het Arduinbos is vlot bereikbaar vanuit het centrum. Daarnaast heeft het Raspaillebos een niet onbelangrijke recreatieve waarde. Samen met het aanpalende Karkoolbos en Moerbekebos beslaat het een oppervlakte van ongeveer 150 ha. Deze bossen liggen wel iets verder van de stad.
Lokeren	80	$25 + 3 + 1 = 29$	Sinds de jaren 1970 bestaat er een stads(rand)bos (Bospark annex Verloren Bos). In 2009: aangrenzende aanplant van 1 ha. Ook het bufferbos Evelaarsbos is een stads(rand)bos. Ca. 25 ha bosuitbreiding werd hier gerealiseerd, in het najaar van 2010 werd nog 3 ha aangeplant.
Ninove	80	0	In het Structuurplan Ninove (fase voorontwerp) is een zone van 20 ha aangeduid als toekomstig stads(rand)bos. Er zijn nog geen gronden aangekocht en het structuurplan moet eerst worden goedgekeurd. In de zone voor stads(rand)bos is momenteel ongeveer 10 ha bestaand bos (vnl. populier). Er zijn momenteel onderhandelingen om op korte termijn een speelbos van ongeveer 6 ha aan te planten. Sinds '96 heeft nog geen effectieve bosuitbreiding plaatsgevonden.

Oudenaarde	120	21,9 + 3,8 + 40 = 65,7	Stads(rand)bos in ontwikkeling (Volkegembos). Totale oppervlakte 30,7 ha waarvan reeds 21,9 ha gerealiseerd. Resterende 8,8 ha wordt gefaseerd aangekocht en ingericht na ontginningsfase. De laatste jaren werd ook voor 3,8 ha bos aangeplant op diverse stedelijk initiatieven. De voorbije 10 jaar werd rond het bos 't Ename 40 ha uitgebreid.
Ronse	50	6,5 + 2 = 8,5	Er zijn geen plannen voor een stads(rand)bos. Sinds 1996 werd 6,5 ha bosuitbreiding gerealiseerd door ANB (5,5 ha op voormalige groeve Bohez) + 2 ha geboortebossen (op akker van Natuurpunt).
Sint-Niklaas	130	1,5	Stads(rand)bos in ontwikkeling, locatie werd bepaald (50 ha), en de gronden zijn deels aangekocht. De helft is reeds bestaand bos, de andere helft wordt aangeplant. In 2008 werd 1,5 ha aangeplant. In het beleidsplan voor de huidige bestuursperiode is ook opgenomen om de ontwikkeling van een 2 ^{de} stads(rand)bos (ten noorden van de stad) op te starten.
Temse	SG of KSG niet opgenomen in de visie van ANB	6,3	Dicht bij het centrum van Temse ligt het Scheldepark (4,5 ha historisch bos). Daarnaast zijn er 3 zones: het fort van Steendorp, een bestaand bos van 21,6 ha; de Roomkouter van 17,9 ha groot en het Gelaagpark van 6,3 ha waar spontane verbossing plaatsvindt. In het deelgebied Roomkouter werd ca. 5 ha aangeplant (het doel is verdere spontane verbossing van delen van het terrein) maar dit als compensatie voor bos dat verdwenen is binnen het projectgebied zelf.
Wetteren	70	2 + 3 + 4 = 9	Een aantal jaren geleden werden de bebossingsmogelijkheden in de gemeente onderzocht. Sindsdien liggen de plannen stil. Op de rechteroever van de Molenbeek, ter hoogte van Dassenveld, is in 2000 een streekeigen bos aangeplant (2 ha). ANB beboste het Paelepelbos (op eigendom gemeente Wetteren, 4 ha) en in Vlaams natuureservaat Vallei van de Serskampse beek werd 3 ha bosuitbreiding gerealiseerd.
Zottegem	50	5 + 1 = 6	Een tiental jaar geleden werd een speelbos aangelegd (5 ha). ANB breidde de Steenbergse bossen uit met 1 ha.
TOTAAL	1.570	191,6	12,2 % van de door ANB vooropgestelde noodzakelijke en wenselijke bosuitbreiding gerealiseerd.

2.3 Provincie Antwerpen

➤ Resultaten doelstellingen visie ANB

De analyse van de bosuitbreidingsinitiatieven in de provincie Antwerpen heeft niet veel voeten, en al helemaal geen bomen, in de aarde. In Antwerpen werd de afgelopen 15 jaar bedroevend weinig gerealiseerd inzake bosuitbreiding: 18 hectare van de gewenste 900... we zijn sprakeloos.

Antwerpen is een drukbevolkte regio met niet overdreven veel bossen (bosindex 16,2 %). De grote steden snakken naar adem- en recreatieruimte, zeker onder de vorm van bossen. Over

het stads(rand)bos Antwerpen is het laatste woord nog niet gezegd of geschreven, maar van concrete aanplantingen op het terrein is nog lang geen sprake, Aartselaar uitgezonderd. Volledig terecht riepen de jongeren van “Yes we can” met ondersteuning van VBV de politici in Antwerpen op om dringend werk te maken van die levensnoodzakelijke bosuitbreiding in de grootstad. Ze namen eind 2010 het heft (en de spades) in eigen handen en plantten ’s nachts een bosje op het Mexico-eiland, in het centrum van Antwerpen. Zo was de eerste ontwikkeling op dit eilandje een feit!

In de provincie Antwerpen moet dringend veel meer geplant worden. We moeten spijtig genoeg vaststellen dat een groot aantal Antwerpse steden en gemeentes zelfs geen concrete plannen heeft en zich blijkbaar weinig bewust is van de nood aan bossen voor haar inwoners. Antwerpen, Aartselaar, Boom-Willebroek, Geel, Heist-op-den-berg, Herentals, Hoogstraten, Lier, Mechelen, Turnhout: ze mogen alle dringend een “boompje” bijsteken!

➤ **Resultaten doelstelling VIA-plan**

Wat de VIA doelstelling betreft kunnen we stellen dat amper 1 van de 10 (klein)stedelijke gebieden een project opgestart heeft voor de ontwikkeling van een stads(rand)bos. De stadsbesturen moeten dringend de koppen bijeensteken en de noodzakelijke bosuitbreiding voor hun inwoners realiseren.

Tabel 5: Stand van zaken stads(rand)bosprojecten in Antwerpen (BU=bosuitbreiding).

<i>Locatie</i>	<i>Gewenste BU (ha)</i>	<i>Gerealiseerde BU (ha)</i>	<i>Stand van Zaken (maart 2011)</i>
Aartselaar (Geen SG of KSG uit het VIA)	50	15	In het landelijke gebied de Reukens worden gronden mede door, en op initiatief van Agentschap voor Natuur en Bos aangekocht. Bosuitbreiding wordt tevens door en voor rekening van het Agentschap voor Natuur en Bos gerealiseerd. Er werd reeds 25 ha grond aangekocht en 15 ha bos aangeplant. Men streeft een oppervlakte van 70 ha na. Daarnaast werkt de gemeente mee aan het project “stads(rand)bos Antwerpen” (zie Antwerpen).
Antwerpen	300	0	Antwerpen-Noord: Voor de regio Antwerpen Noord voerde de provincie een wenselijkheidstudie uit wat leidde tot de oprichting van het Landschapspark de Voorkempen in 2005 dat op haar beurt de voedingsbodem vormde voor het Regionaal Landschap de Voorkempen. Effectieve bosuitbreiding ten behoeve van stadbos is nog niet gebeurd. Sinds begin 2003 werd in het kader van het bovenstaande ‘op het grondgebied’ van het regionaal landschap (volgens meting in GIS) circa 437 ha aangekocht door ANB, waarvan circa 60 ha bestemd is voor bosuitbreiding. Effectieve bebossing van deze gronden is onder andere afhankelijk van (lopende overgangsmaatregelen m.b.t.) het landbouwgebruik. Bijkomend is circa 340 ha bos- en landbouwgrond in de running voor aankoop.

		0	<p>Antwerpen-Zuid: Het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) "Afbakening Grootstedelijk Gebied Antwerpen" voorziet 130 hectare uitbreiding van het bosareaal in de vorm van een stads(rand)bos. De voorbereidingen (lokalisatiestudie, inrichtingsstudie, operationeel inrichtingsplan) werden in 2008 afgerond. Hierbij werden alle stappen doorlopen om tot een door alle actoren gedragen project te komen. Uiteindelijk werd voor dit project geen individueel gewestelijk RUP opgestart, maar werd het opgenomen als onderdeel in het ontwerp van gewestelijk RUP "Afbakening van het grootstedelijk gebied Antwerpen". Maar de doorvertaling in een GRUP verliep volgens een aantal partijen te snel. Donderdag 30 april 2009 besliste de Vlaamse Regering principieel over de afbakening van het grootstedelijk gebied Antwerpen. De regering besliste het stads(rand)bos te schrappen in het huidige GRUP "zodat de betrokken actoren verder kunnen werken aan een consensusvoorstel. Nadien kan een gewestelijk RUP worden opgemaakt." Er is momenteel overleg tussen Boerenbond, Natuurpunt, Ruimtelijke Ordening, ANB en VBV om de kaart te hertekenen en te actualiseren. Er wordt nadien gehoopt op een snelle doorvertaling naar het GRUP. De verwerving van gronden kan pas aanvangen na de afbakening van het GRUP.</p>
Boom-Willebroek	80	3,5	<p>In 2005 werd 10,5 ha aangekocht nabij domeinbos Het Broek. Deze gronden werden deels ingericht als speelbos, en deels bebost (3,5 ha).</p> <p>Er zijn geen andere concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Willebroek.</p>
Geel	20	0	<p>Een landbouwperceel op het militair domein zou bebost kunnen worden. Men denkt een deel KMO-zone te maken en met de meeropbrengst het andere deel tot stads(rand)bos te ontwikkelen. Het dossier ervoer heel wat protest en knelpunten. Zowel de KMO-zone als het stads(rand)bos zijn opgenomen in de planvorming rond de afbakening van het kleinstedelijk gebied Geel. Er werd echter nog geen bosuitbreiding gerealiseerd.</p>
Heist-op-den-Berg	40	0	<p>Er zijn geen plannen voor een stads(rand)bos maar bosuitbreiding wordt beoogd. Voorlopig werd geen bosuitbreiding gerealiseerd.</p>
Herentals	50	0	<p>Er zijn geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Herentals.</p>
Hoogstraten	40	0	<p>Er zijn geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Hoogstraten.</p>
Lier	100	0	<p>Er zijn geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Lier.</p>
Mechelen	110	0	<p>Er zijn plannen om een stads(rand)bos te ontwikkelen (Stuivenberg) van 23 ha. Het gewenste stads(rand)bos werd planologisch verankerd in het goedgekeurd gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan "Afbakening regionaal stedelijk gebied Mechelen, deelzone Stuivenberg". De onderhandelingen voor de aankoop van gronden worden opgestart.</p>

			Er zijn ook plannen voor een ander, groter stads(rand)bos. Dit bos werd na grondig studiewerk planologisch verankerd in het gebied Kauwendael. Het gebied is zo'n 130 hectare groot en ligt langs twee kanten van de R6 gewestweg. Momenteel bestaat 50 hectare van het projectgebied uit bos. Strategische eerste verwerving in dit gebied vormt het militair domein. Het onteigeningsdossier is in ontwikkeling.
Mol	SG of KSG niet opgenomen in de visie van ANB	0	Reeds voldoende bos om noden inwoners te dekken bijgevolg zijn er geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Mol.
Turnhout	110	0	Er werd een inrichtingsstudie uitgevoerd in opdracht van ANB, het toekomstige stads(rand)bos werd reeds herbestemd in Grootstedelijk Gebied Turnhout, maar loopt voorlopig vast op de eigendomstoestand. De ontwikkeling van het stads(rand)bos staat of valt met de aankoop van de Poort (20 ha bos en gebouw met park van 5 ha). Voorlopig werd geen bosuitbreiding gerealiseerd.
TOTAAL	900	18,5	2 (twee!) % van de vooropgestelde noodzakelijke en wenselijke bosuitbreiding gerealiseerd.

2.4 Provincie Limburg

➤ Resultaten doelstellingen Visie ANB

Zoals te verwachten viel, valt onze bosrijkste provincie (omvat het grootste bos van Vlaanderen) terug op haar bosrijke omgeving. Toch telt ze een aantal grote, belangrijke steden waar de nood aan toegankelijk bos groot is en nog niet helemaal bevredigd. Zo kunnen Hasselt, Tongeren en Sint-Truiden elk zeker 100 hectare stads(rand)bossen gebruiken maar enkel voor het Stadsrandbos Hasselt slaagt men erin iets te realiseren. Tot op vandaag werd er door het Agentschap voor Natuur en Bos 32 ha bebost en nog eens 15 ha potentieel te bebossen gronden gekocht. Ook voor de provincie Limburg geldt dat verdere inspanningen zich opdringen.

➤ Resultaten doelstelling VIA-plan

Wat de doelstelling van het VIA betreft stellen wij in Limburg vast dat 1 stedelijk gebied een stads(rand)bossenproject heeft opgestart. Opmerkelijk is ook dat 7 van de 11 stedelijke en kleinstedelijke gebieden nu reeds voldoende bossen heeft om aan de noden van de inwoners te voldoen.

Tabel 6: Stand van zaken stads(rand)bosprojecten in Limburg (BU=bosuitbreiding).

Locatie	Gewenste BU (ha)	Gerealiseerde BU (ha)	Stand van Zaken (maart 2011)
Genk	20	0	Er zijn geen concrete plannen voor de afbake-

			ning/ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Genk. Genk heeft wel een aantal toegankelijke bossen: het Melbergbos (80 ha waarvan 36,5 ha toegankelijk is en de rest privé). Een gedeelte is ook speelbos en het ligt op wandelafstand van Genk centrum. Het Zillebos, 41,4 ha groot en toegankelijk, is gelegen bij een woonwijk. Rond het sportcentrum dat iets verder gelegen is van de stad ligt er nog 27,5 ha bos. Het is bereikbaar met het openbaar vervoer. Tevens liggen de Katevennen, een boscomplex van 127 ha groot, op grondgebied Genk. Het is een toegangspoort voor het Nationaal Park.
Hasselt	150	32	ANB heeft momenteel circa bijna 130 ha verworven. Daarvan is momenteel ongeveer 32 ha effectieve bosuitbreiding gerealiseerd.
Sint-Truiden	90	2,9	Er zijn geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Sint-Truiden. In 2006 werd een vredesbos (2,9 ha) aangeplant.
Tongeren	100	0	Er zijn geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Tongeren.
Lommel	(K)SG niet opgenomen in de visie van ANB	-	Reeds voldoende bos om noden inwoners te dekken, bijgevolg zijn er geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving.
Maaseik	(K)SG niet opgenomen in de visie van ANB	-	Reeds voldoende bos om noden inwoners te dekken, bijgevolg zijn er geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving.
Maasmechelen	(K)SG niet opgenomen in de visie van ANB	-	Reeds voldoende bos om noden inwoners te dekken, bijgevolg zijn er geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving.
Bilzen	(K)SG niet opgenomen in de visie van ANB	-	Reeds voldoende bos om noden inwoners te dekken, bijgevolg zijn er geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving.
Bree	(K)SG niet opgenomen in de visie van ANB	-	Reeds voldoende bos om noden inwoners te dekken, bijgevolg zijn er geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving.
Neerpelt-Overpelt	(K)SG niet opgenomen in de visie van ANB	-	Reeds voldoende bos om noden inwoners te dekken, bijgevolg zijn er geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving.
Leopoldsburg	(K)SG niet opgenomen in de visie van ANB	-	Reeds voldoende bos om noden inwoners te dekken, bijgevolg zijn er geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving.
TOTAAL	360	34,9	9,7 % van de vooropgestelde noodzakelijke en wenselijke bosuitbreiding gerealiseerd.

2.5 Provincie Vlaams-Brabant

➤ Resultaten doelstellingen Visie ANB

Vlaams-Brabant heeft een bosindex van 12 % en dankzij de initiatieven van het ANB en een paar steden wordt die geleidelijk aan opgekrikt. De enorme inspanningen voor de realisatie van bossen in de omgeving van Vilvoorde en Leuven springen onmiddellijk in het oog. Vilvoorde en Halle zijn bovendien 'hors catégorie': volgens de visie van het ANB was de creatie van bijkomende stads(rand)bossen hier zelfs niet urgent aan de orde want er was reeds een aanbod aan toegankelijk bos aanwezig. Desalniettemin worden onder impuls van het ANB en de steden toch nog extra toegankelijke bosgebieden gerealiseerd. Hierdoor slaat de provincie Vlaams-Brabant zeker geen mal figuur. Dezelfde drive en dynamiek zou VBV graag zien ontstaan in Asse, Tienen, Aarschot en Diest.

➤ Resultaten doelstelling VIA-plan

Wat de VIA doelstelling betreft stellen we opnieuw vast dat van de 7 stedelijke en kleinstedelijke gebieden (noorden en zuiden van Brussel niet meegerekend) meer dan de helft een stads(bos)project in de steigers gezet heeft en er in slaagt dit te realiseren ook.

Tabel 7: Stand van zaken stads(rand)bosprojecten in Vlaams Brabant (BU=bosuitbreiding).

<i>Locatie</i>	<i>Gewenste BU (ha)</i>	<i>Gerealiseerde BU (ha)</i>	<i>Stand van zaken (maart 2011)</i>
Aarschot	15	0	Er zijn geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Aarschot. Aarschot beschikt over meerdere entiteiten die onder de noemer stads(rand)bos kunnen voldoen: het Leibergbos (5,85ha), het Elzenbosspark en het Meetshovenbos.
Asse	30	4	Het stads(rand)bos Kerremansbos is aangelegd in 2005 en uitgebreid in 2008. Momenteel is 4 ha bebost.
Diest	40	0	Er zijn geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Diest.

Leuven en omgeving	160	37 + 10 + 4 = 51 ha	<p>Enerzijds beschikt Leuven reeds over het Heverleebos (635 ha) dat samen met het Meerdaalwoud een duidelijk ecologisch en landschappelijk baken vormt in het zuiden van de stad. De visie voor beide bossen is verschillend: het Heverleebos ontwikkelt zich tot een onvervalst, groot stads(rand)bos, terwijl in het Meerdaalwoud de natuur primeert (uiteraard ook met een belangrijke recreatieve functie). Ook Egenhovenbos vervult de functie van stads(rand)bos.</p> <p>Recente bosuitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Meerdaalwoud: grondgebied Oud-Heverlee <ul style="list-style-type: none"> - omgeving Speelberg: ca. 12 ha gerealiseerd, niet allemaal bebost, wel open plekken in de bossfeer - omgeving Torenavalk: ca. 10 ha deels gerealiseerd, idem - militair domein aankoop ca. 90 ha, was bos maar met militaire functie is nu bos met natuurfunctie - steenbergveld: 6 ha (deels reeds gerealiseerd, deels uitdovend landbouwgebruik) op grondgebied Bierbeek: ca. 1 ha ➤ Heverleebos: grondgebied Oud-Heverlee <ul style="list-style-type: none"> - ca. 3 ha (Kloosterdreef) - Bertem: ca. 3 ha uitbreiding gerealiseerd en nog eens 2 ha speelbos door gemeente: 5 ha <p>Samenvattend ca. 37 ha</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ De stad legde het geboortebos Toverberg (10 ha) aan als speelbos, kocht het bestaande Begijnenbos als speelbos en legt op dit moment het Parkbos Parkabdij aan (wordt 4 ha groot).
Tienen	80	0	Er zijn geen concrete plannen voor de afbakening / ontwikkeling van een stads(rand)bos in de omgeving van Tienen. 20 jaar geleden werd een geboortebos van 1,3 ha aangeplant maar dit is nu bedreigd door verkavelingen.
Halle	(K)SG niet opgenomen in de visie van ANB	12+ 3 = 15 ha	Sinds 1996 werd er 12 ha bos uitgebreid op gronden van het ANB en 3 ha op gronden van de stad. Bestaande bossen worden in de mate van het mogelijke uitgebreid, eventueel aansluitend op bestaande bossen van andere beheerders.
Vilvoorde	(K)SG niet opgenomen in de visie van ANB	87 ha	Er wordt verder gewerkt aan de realisatie van het Stads(rand)bos Vilvoorde. Er werden ondertussen meer dan 60 ha grond verworven - vooral in Houtembos (ca.50 ha effectieve bosuitbreiding) - en 50 ha in erfpacht genomen en deels bebost. In 2010 kocht het Agentschap voor Natuur en Bos 25 ha bos en 27 ha grond om te bebossen. Verder is er ook in Tangebeek bosuitbreiding gerealiseerd(10 ha).
TOTAAL	325	157	48,3 % van de vooropgestelde noodzakelijke en wenselijke bosuitbreiding gerealiseerd.⁵

⁵ Van de vooropgestelde noodzakelijke en wenselijke bosuitbreiding voor stads(rand)bosprojecten uit de visie van het ANB werd strikt gezien 17 % gerealiseerd. Door de zeer betekenisvolle realisaties in Halle en Vilvoorde, die geen deel uitmaakten van de visie ANB, is er echter een veel groter aandeel van de beoogde oppervlakte gerealiseerd, nl. 157 ha van de 325 ha. We besluiten dus dat 48,3% van de vooropgestelde doelstelling voor de provincie Vlaams-Brabant gehaald werd, met als kanttekening dat een aantal stedelijke en kleinstedelijke gebieden, zoals Asse, Aarschot, Diest en Tienen, zich zeker niet

2.6 Overzicht Vlaanderen

Tabel 8: Overzicht stand van zaken stads(rand)bosprojecten in de vijf Vlaamse provincies (uitgezonderd noorden en zuiden van Brussel), en realisaties i.f.v. de doelstellingen van de visie van het ANB.

<i>Provincie</i>	<i>Aantal locaties</i>	<i>Gewenste oppervlakte bosuitbreiding</i>	<i>Gerealiseerde oppervlakte bosuitbreiding</i>	<i>%</i>
West Vlaanderen	19	1.655	413,4	25
Oost Vlaanderen	14	1.570	191,7	12,2
Antwerpen	10	900	18,5	2
Limburg	4	360	34,9	9,7
Vlaams Brabant	7	325	157	48%
TOTAAL	54	4.810	815	17%

2.7 Conclusies

De zeer positieve resultaten van de respectievelijke monitoringmomenten van VIA en het Pact 2020 schetsen een veel te rooskleurig beeld van de realisatie van de stads(rand)bossen op het terrein.

Eenzijds zorgde, in vergelijking met de visie van het ANB (2002 en update 2005) de inclusie van 9 reeds zeer beboste gemeentes en de schrapping van 6 gemeentes met een grote nood aan bosuitbreiding reeds voor een veel positievere inschatting bij de nulmeting van februari 2010: reeds voor 16 van de 57 (klein)stedelijke gebieden (28%) werd toen reeds besloten dat ze beschikten over een stads(rand)bos, of er een project rond lopende hadden.

Maar ook en vooral kunnen heel wat vraagtekens geplaatst worden bij de toch wel zeer boude bewering uit de recente eenmeting (februari 2011) van het Pact 2020, waaruit blijkt dat nu reeds 30 van de 57 (klein)stedelijke gebieden (53%) aan de stads(rand)bosdoelstelling zouden voldoen. Daarmee is de stads(rand)bosdoelstelling die het Pact 2020 beoogt, reeds behaald, en dit maar liefst 9 jaar voor het bereiken van de deadline. Strikt gezien zou de Vlaamse Regering kunnen besluiten dat voor deze doelstelling dus geen verdere inspanningen nodig zijn...

Deze enorm snelle, positieve trend staat haaks op quasi-alle beleidsrealisaties m.b.t. bos en natuur van de laatste jaren, die immers grotendeels gekenmerkt worden door een op zijn

achter deze positieve cijfers mogen verschuilen, en ook inspanningen dienen te leveren voor de creatie van een eigen stads(rand)bos.

minst enorme achterstand t.o.v. de genomen engagementen, waarbij Vlaanderen recent opnieuw een netto-ontbosser bleek geworden te zijn, en bovendien stilaan afglijdt naar de laatste positie in het Europese peloton.

O.b.v. onze detailanalyse wordt bovendien meteen duidelijk dat de hoera-kreten uit de nul- en de eenmeting absoluut niet in dezelfde mate gereflecteerd worden in echte realisaties op het terrein. Het is bovendien ook niet echt duidelijk wanneer een stads(rand)bosproject als gerealiseerd wordt beschouwd, of wanneer men besluit dat er een project rond loopt.

De evaluaties van Pact 2020 zouden er dan ook baat bij hebben dat de parameters die gemeenten worden duidelijk benoemd en gedefinieerd worden, en vooral dat er wordt gewerkt met indicatoren die ook de echte realisaties op het terrein reflecteren. **Onze analyse leert ons immers dat er de voorbije 15 jaar ongeveer 815 van de 4.810 hectare door het ANB als noodzakelijk beschouwde bijkomende stads(rand)bossen werd gerealiseerd, een kleine 17 % van de beoogde oppervlakte dus. Het contrast met de beweringen van de metingen van het Pact 2020, met een stijging van het realisatiepercentage van 28 naar 53 % op 1 jaar tijd, is op zijn zachtst gezegd ontstellend.**

Als we willen weten waar de nieuwe stads(rand)bossen zich bevinden, hoeveel bezoekers ze kunnen ontvangen en fijne ontspanningsplek bieden, hoeveel bomen er wanneer zullen aangeplant worden, dan zijn de cijfers uit de nul- en eenmeting van Pact 2020 echt ontoereikend, en zoeken we duidelijk beter nog even verder door. Bij cijfers die weinig uitstaans hebben met de realiteit heeft niemand baat, overigens de Vlaamse overheid zelf ook niet.

Ten gronde blijkt uit onze analyse ook dat stads(rand)bosprojecten, ondanks hun alom erkende grote maatschappelijk belang, én ondanks de engagementen die de Vlaamse overheid naar eigen zeggen hiertoe neemt, nog steeds absoluut geen beleidsprioriteit zijn, zoveel is duidelijk. Nochtans klinkt de schreeuw naar groene ontspanningsruimte, zoals stads(rand)bossen, luider dan ooit.

Per provincie stellen we grote verschillen vast: **West-Vlaanderen**, de bosarmste provincie van Vlaanderen (amper 2,3 % bos), is in een aantal gemeentes aan een mooie inhaalbeweging bezig. Het provinciebestuur, het Agentschap voor Natuur en Bos, en een aantal gemeentes slagen erin om tot soms erg mooie realisaties te komen, en het aanbod aan toegankelijk bos voor hun bewoners gevoelig op te trekken. Toch moeten we vaststellen dat ook hier amper 25% van de oppervlakte doelstellingen uit de visiestudie van het ANB is gerealiseerd. In **Oost-Vlaanderen** zijn heel wat dossiers een aantal jaren blijven hangen, al lijkt er nu voor een aantal locaties (Aalst, Deinze, hopelijk ook Gent, ...) toch schot in de zaak te komen. Hoog tijd voor actie overigens, want 12,2 % van de oppervlakte doelstellingen van het

ANB, is natuurlijk geen schitterend resultaat. In de provincie Antwerpen kunnen we niet anders dan de situatie bedroeven noemen: daar werd de voorbije jaren slechts 18 van de nodige 900 hectare bijkomend stads(rand)bos gerealiseerd... De provincie **Limburg** valt, enigszins begrijpelijk, terug op haar bosrijke omgeving. De objectieve nood aan bijkomend toegankelijk bos is er globaal gezien minder groot. Niettemin zijn er grote verschillen binnen de provincie en kent Limburg een aantal grote, belangrijke steden, zoals Tongeren, Sint-Truiden en Hasselt waar de nood aan toegankelijk bos nog helemaal niet bevredigd is. De provincie **Vlaams-Brabant** dan weer kript geleidelijk zijn bosindex (12 %) op mede dankzij grote inspanningen van in Vilvoorde en Halle. Dit succes mag echter de blijvende noodzaak aan stads(rand)bos in andere Vlaams-Brabantse steden niet camoufleren.

Steden zoals Oostende, Kortrijk en Vilvoorde bewijzen dat zelfs in dichtbevolkte gebieden met een hoge gronddruk er, mits een goede ruimtelijke planning en overleg met andere landeigenaars en landgebruikers, er mogelijkheden gecreëerd kunnen worden voor bijkomende groene recreatieve ruimte voor de stadsbewoners. Gezien de vele positieve aspecten die stadsbossen bijdragen aan de leefkwaliteit en het leefmilieu zouden deze voorbeelden veralgemeend moeten kunnen worden, opdat elke Vlaamse burger, en elke bewoner van iedere stad in het dichtbevolkte Vlaanderen in zijn of haar buurt een toegankelijk bosgebied heeft.

Beleidsaanbevelingen:

- VBV pleit er met aandrang voor om de indicatoren uit de metingen van het Pact 2020 te herbekijken, en in de toekomst cijfers te genereren die echt de situatie op het terrein reflecteren.
- Maar ook en vooral dient de Vlaamse overheid haar inspanningen voor de realisatie van stads(rand)bossen sterk op te drijven, en middelen beschikbaar te maken voor de ontwikkeling van een doelgerichte visie, de inbreng van de betrokken gemeenschap, doorgedreven communicatie, en de nodige bosbouwtechnische planning om deze projecten vlotter te laten verlopen. De boodschap is duidelijk: wil Vlaanderen echt voldoende stads(rand)bossen hebben in 2020, dan zijn extra inspanningen zeker noodzakelijk.
- VIA kan de ideale hefboom zijn om werk te maken van de stads(rand)bossen, maar dan zullen een eenvoudiger en flexibeler vergunnings- en subsidiebeleid, en ook en vooral een daadkrachtiger bebossingsbeleid noodzakelijk zijn, opdat voldoende mankracht en middelen beschikbaar zijn om de doelstellingen ook effectief te realiseren tegen 2020.

3 Bijlagen

3.1 Enquête verstuurd naar de betrokken stadsdiensten van alle steden en gemeenten

Beste,

Naar aanleiding van ons telefonisch gesprek stuur ik u onze vragenlijst met betrekking tot de realisatie van het stads(rand)bos in uw stad.

Het plan Vlaanderen in Actie, pact 2020 van minister-president Kris Peeters stelt als 15de doelstelling dat de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden tegen 2020 over een stads(rand)bos beschikt of er een heeft opgestart.

Het begrip stads(rand)bos is een containerbegrip, waaronder wij het volgende verstaan: een stads(rand)bos wordt in eerste instantie ten behoeve van de stadsbewoner aangelegd en vervult dus een belangrijke sociale en recreatieve functie. Het garandeert de leefkwaliteit van de stadsbewoners en is bovendien van bovenlokaal belang. Het stads(rand)bos is gemakkelijk toegankelijk en bereikbaar met verschillende vervoersmiddelen. Verder levert het stads(rand)bos een belangrijke ecologische en structuurversterkende meerwaarde aan het verstedelijkte gebied. Het stads(rand)bos speelt ook een belangrijke rol als fysieke begrenzer van het stedelijk gebied waardoor andere openruimtefuncties, zoals landbouw en natuur, worden beschermd tegen het verder uitdeinen van de stad.

De Vereniging voor Bos in Vlaanderen maakt momenteel een stand van zaken op van de doelstelling uit het VIA Pact 2020 en heeft hiertoe volgende vragenlijst opgemaakt:

1. Is er reeds een stads(rand)bos in uw gemeente of zijn er reeds plannen om een stads(rand)bos in uw gemeente aan te leggen?
2. Was er reeds een startvergadering of eerste overleg (met ARP, met eigenaars, met toekomstige gebruikers,...) ?
3. Werd de plaats al bepaald of zijn er lokalisatiestudies gebeurd?
4. Welke oppervlakte wordt nagestreefd?
5. Is het stads(rand)bos een bestaand bos of wordt hiervoor bos aangeplant?
6. Indien het een bestaand bos is, heeft het dan al een groene bestemming op de bestemmingsplannen of is het zonevreemd?
7. worden er voor het stads(rand)bos extra gronden aangekocht?
8. Was er overleg met de betrokken eigenaars van die gronden? Is er een regeling getroffen met hen?
9. Vonden er onteigeningen plaats om het stads(rand)bos te realiseren?

10. Kregen de gronden voor het stads(rand)bos op de bestemmingsplannen reeds een groene bestemming ('bos', 'randstedelijk groengebied', 'overig groen' of 'natuur en reservaat')?
11. Zijn er al nieuwe bossen op de locatie geplant? Zo ja, wanneer en wat zijn de toekomstplannen?
12. Zijn er al faciliteiten geplaatst om de toegankelijkheid te verzekeren (infoborden, fietsenstallingen, parkings, wegwijzers, wandelpaden)?
13. Is het project al afgerond? Ingehuldigd?
14. Is er bij de gemeente iemand specifiek belast met dit project? Hoeveel tijd per week kan u/die daaraan besteden?
15. Hoe verloopt de samenwerking met de bovenlokale overheden?
16. Wat zijn de toekomstplannen?